

BI BUSINESS

REVIEW

**Jørgen Juel
Andersen**Førsteamanuensis
Institutt for samfunnsøkonomi

Skal politikernes beslutninger representere folkeviljen, må personlige fordeler av politiske verv gjøres minst mulig. Det gjelder også gråsonefordelene.

KOMMENTAR: Jørgen Juel Andersen om politikernes personlige fordeler

Mediene har de siste månedene fokusert på politikere og byråkrater som kan ha tilegnet seg personlige fordeler av stillingene sine.

Finansprofessor Thore Johnsen ved Norges handelshøyskole indikerer at Siv Jensen har oppnådd en fordel på over én million av en hytteleieavtale med milliardær Johan H. Andresen.

En varsler sier at direktøren i Omsorgsbygg i Oslo, Per Morten Johansen, har bidratt til «å gi venner og familie faste og spennende stillinger».

Les også: [Hvor mye er tillit verdt?](#)

Personlige maktrelasjoner

Sakene er i den juridiske gråsonen. Jussprofessor Hans Petter Graver ved Universitetet i Oslo sier til Dagens Næringsliv at «politikere i ansvarlige stillinger ikke bør søke eller motta fordeler fra personer som kan ha interesse av å etablere en relasjon til dem».

Hans kollega, Jan Fridthjof Bernt, sier til Dagbladet at «forsøk på å påvirke utvelgelsesprosessen er et alvorlig brudd på habilitetsreglene».

Den grunnleggende logikken bak jussen er at skjult gaveutveksling påvirker demokratiske beslutninger. Resultatet er at politikken reflekterer personlige maktrelasjoner, snarere enn folkeviljen.

Politikere vs. spesialister

BI BUSINESS

REVIEW

Selv utydelige gråsonfordeler er problemer, eksempel kan det tenkes at Jensen oppnår høyere inntektsmuligheter i fremtiden på grunn av sin relasjon til Andresen. Hvis Andresen også kan dra nytte av relasjonen til Jensen, i kraft av hennes politiske verv i dag eller i fremtiden, står de i et gjensidig avhengighetsforhold, selv om ulovligheter ikke kan bevises.

Hvis slike gråsonfordeler eksisterer, er det de som har størst talent for å operere i gråsonen som vil tjene mest på å bli politikere.

I faglitteraturen kaller vi dette «politisk seleksjon». Politikerne blir en (selv)utvalgt gruppe av «gråsonespesialister». Slike politikere har interesse av å bremse, snarere enn å fremme, den politiske åpenheten.

Vanskelig å måle

Politisk gråsoneaktivitet er notorisk vanskelig å måle.

En kjent studie (Fisman og Miguel, 2007) analyserer parkeringsbøter i New York til FN-diplomater fra 149 land. Ideen er at FN-diplomater kan misbruke immuniteten sin for å unnslippe bøtene.

Graden av misbruk kan tolkes som en indikator for graden av «gråsonespesialisering» i de forskjellige landene. De skandinaviske landene kommer best ut, noe bedre enn – for eksempel – Tyskland, og betydelig bedre enn Frankrike, Spania og Italia.

Skal politikere våre fortsatt toppe åpenhetsrangeringer, og deres beslutninger representere folkeviljen, må de personlige fordelene av politiske verv gjøres minst mulig – ikke bare de ulovlige, men også gråsonefordelene.

Referanser:

*Fisman, Raymond and Edward Miguel (2007): [Corruption, Norms, and Legal Enforcement: Evidence from Diplomatic Parking Tickets](#). *Journal of Political Economy*. Vol. 115, No. 6 (December 2007), pp. 1020-1048.*